

3. Plemenska družba in nastanek prvih držav

Literatura: Vilfan:Uvod v pravno zgodovino str. 38- 46

Vilfan: Pravna zgodovina Slovencev str. 23-30, 49-66

Vilfan: Zgodovinska pravotvornost in Slovenci, str. 91-93, 104-115, 129-133

V tem poglavju so predstavljene nekatere lastnosti rodovnoplemenske družbe in prehod v predfevdalno državno organizacijo na primeru staroslovanske in staroslovenske družbe. Poglavje najprej obravnava vire in metode spoznavanja teh družb. Sledi kratka predstavitev nekaterih problemov v proučevanju staroslovenske družbe in poskusi njihove rešitve v luči delitve na poljedelce in živinorejce. Poglavje se konča s predstavitvijo Konverzije, najpomembnejšega zgodovinskega vira za to obdobje. To obravnavamo predvsem v luči vprašanja o državni naravi Karantanije.

Časovni preskok, ker je rimsko pravo poseben predmet

3.1. Evropa v pozni antiki in zgodnjem srednjem veku

1. Zaostajanje Evrope v pozni antiki in zgodnjem srednjem veku

Razkroj rimske države in selitev narodov

Pojav Slovanov v zgodovini – različni pogledi na slovensko zgodovino – venetske teorije

2. Staro slovanska organizacijska struktura

Viri in metode

Viri:

1. pisani viri – bizantinski avtorji – različne razlage zaradi vpliva obdobja v katerem razlage nastanejo predvsem 19. stol.: poudarjanje negativnih lastnosti »nedržavotvornih« Slovanov v povezavi z njihovimi nacionalnimi zahtevami - pozitivne lastnosti demokratske slovanske ureditve, previdnost v zvezi s prenašanji sklepov o staroslovanski družbi, ki jo opisujejo bizantinski avtorji na Slované v Alpah – prednike Slovencev

2. materialni viri in arheologija – pravne starine. Skromni materialni ostanki odražajo skromno razvito družbo

3. jezik kot pravnozgodovinski vir – slovanski jeziki in primerjalno jezikoslovje kot vir podatkov o materialni in pravni dediščini iz časa pred razselitvijo, skupno izrazje za rodovnoplemensko družbo in za preproste pravne institucije, opazne razlike v izrazju, ko gre za organizacijo na stopnji države

4. pravni spomeniki – zapisi prava odsotnost zapisov pri Slovanih za zgodnje obdobje: Ruska pravda in najstarejši hrvatski spomeniki že pozni, pravne starosvetnosti, pravna arheologija

5. pravni običaji

Metode

1. analiza virov – najtesnejša povezanost z občo zgodovino

2. arheološke metode

3. jezikoslovne metode

4. primerjalnopravne metode – pasti sklepanja – vplivi in samostojni razvoj

5. etnološke metode- pravna etnologija in antropologija

3. Družbene delitve dela

Delitev na poljedelce in živinorejce – sumerski primer in biblijski mit

Polnomadi Vlasi :

1. romanizirani staroselci – razmerja z novo naseljenimi – podrejenost? - Konverzija

2. poslovanjeni polnomadi – poseben pravni položaj v nekaterih balkanskih državah, sezonske selitve do zač. 20. stol.

3. uskoki iz začetka novega veka - Srbi ? – Vojna krajina, posledice ob razpadu Jugoslavije – Srbska krajina

Nomadi : Avari in Bolgari, vprašanje podrejenosti poljedelcev in teorija nasilja – zveza z nacionalnimi zahtevami v 19.stol.

Reševanje nekaterih problemov staroslovanske ureditve v luči razmerij med poljedelci in živinorejci :

župani, ustaljen izraz za voditelja oz. predstojnika pri Slovencih, od rodovnega starešine do predstojnika ozemeljske enote , neslovenski izraz in povezava z Avari

kosezi, poseben sloj, skromno izpričan v virih, zaradi česar različne razlage o izvoru, voditelji upora proti živinorejcem, sodelovanje pri ustoličevanju, padec na družbeni lestvici in mednarodna zanimivost

4. Conversio Bagoariorum et Carantanorum

razlogi za nastanek spisa – pokristjanjevanje in Metod

Karantanija, prva? slovanska država – pojem predfevdalne države: gentilna (rodovna) kneževina, protofevdalna država:

institucije oblasti: vojvoda Karantancev, regnum, dednost knežje časti, ustoličevanje obred postavitve plemenskega poglavarja ali vladarja, zbori in njihova vloga

družbeno razlikovanje: nedvomno omenjeni dvori z gospodarji in nesvobodnimi obdelovalci, zgodba o duhovniku (!) Ingu - struktura karantanske družbe: poleg kneza omenjenih nekaj pripadnikov višjih slojev privilegirani vojvode in gospodarji, kosezi? in kristjani nesvobodnjaki?, župa in velika družina – razvojna stopnja ali naključje

državnopравни položaj Karantanije – zunanja intervencija, sprva domači potem tuji knezi

poznejše omembe »slovenskega« in ne karantanskega prava

Karantanija »slovenska»? država

Ključni pojmi: Rodovnoplemenska družba – Vojaška demokracija – Predfevdalna država – Rodovna kneževina - Knez – Vojvoda – Župa - Župan - Kosez – Vlah – Nomad – Konverzija – Ustoličevanje – Nesvoboden (Servus, Hlapec) – Pravne starine (starožitnosti) – Velika družina (Zadruga)

Kakšno podobo staroslovanske družbe nam kaže primerjalno jezikoslovje ?

S katerimi živinorejskimi ljudstvi so prišli Slovani v stik in kakšna so bila njihova medsebojna razmerja ?

Katere probleme iz staroslovenske družbe so skušali razložiti iz razmerja med živinorejci in poljedelci in kako ?

Gumplowiczewa teza o nastanku države

Kosezi: kaj je kdo trdil ?

Zakaj je prišlo do socialnega padca kosezov ?
Kaj je bila župa ?
Katere funkcije so Slovenci v preteklosti imenovali župan ?
Kaj vse je Slovincem pomenil izraz župan ?
Kaj je župan, ki ga omenja kremsmünstrska listina ?
Kaj je izraz župan pomenil na Slovenskem v srednjem veku ?
Kakšne krajevne avtonomije so Slovenci poznali v preteklosti ?
Kdaj in zakaj je nastala Konverzija ?
Zakaj je nastala Konverzija in kaj nam pove zgodba o Ingu ?
Socialna struktura karantanske družbe
Iz česa sklepamo, da je bila Karantanija predfevdalna država ?